

KYMENLAAKSON AMMATTIKORKEAKOULU

Viestinnän koulutusohjelma / Graafinen suunnittelu

Mikko Hämäläinen

SUURIKOKOINEN ULKOTILAKUVITUS JAZZ-TAPAHTUMALLE

Opinnäytetyö 2013

TIIVISTELMÄ

KYMENLAAKSON AMMATTIKORKEAKOULU

Viestintä

HÄMÄLÄINEN, MIKKO

Suurikokoinen ulkotilakuvitus jazz-tapahtumalle

Opinnäytetyö

29 sivua + 9 liitesivua

Työn ohjaaja

Antti Halonen, Pt. tuntiopettaja

Toimeksiantaja

Event Solutions

elokuu 2013

Avainsanat

graffiti, kuvitus, tilataide, mainostaminen

Opinnäytetyöni käsittelee ulkoilmakuvitusta Lahden Jazztori 2013 -tapahtumalle. Tilaustyönä tehtävän kuvituksen tarkoituksena oli elävöittää tapahtuma-aluetta ja tuoda teoksena lisäarvoa tapahtumalle.

Kuvitus tehtiin spraymaaleilla ja opinnäytetyössä perehdytään graffitikulttuuriin ja sen yhteiskunnalliseen merkitykseen. Työssä kerrotaan myös tilataiteesta ja performansista ja niiden suhteesta tehtyyn kuvitukseen. Kuvitusta pohditaan julkisena esityksenä ja opinnäytetyössä kerrotaan kuvituksen suunnittelusta sekä suunnitelman pohjalta tehdystä toteutuksesta.

Työn tuloksena, sovitussa aikataulussa, valmistui 60 m pitkä ja 1,8m korkea kuvitus Lahden satamaan. Kuvituksen aiheena on Lahden ja jazzin historia Lahden perustamisvuodesta vuoteen 2013 asti.

ABSTRACT

KYMENLAAKSON AMMATTIKORKEAKOULU

University of Applied Sciences

Communications

HÄMÄLÄINEN, MIKKO

Bachelor's Thesis

Supervisor

Commissioned by

august 2013

Keywords

Large size illustration for an jazz event

29 pages + 9 pages of appendices

Antti Halonen, lecturer

Event Solutions

graffiti, illustration, environmental art, advertising

The topic of this thesis was the outdoors illustration that was made for Lahden jazztori 2013 jazz event. The objective of the custom-made work was to give added value to the event.

A large illustration was made using spray cans, and accordingly, the thesis discussed graffiti art and its culture. The thesis also focused on illustration as a performance and within the context of environmental art. It studied the different phases of the design process and examined the implementation which was carried out based on the designs.

As a result, a sixty-meter-long and 1.8-meter-high illustration was placed in Lahti harbor. The motifs of the illustration were the history of jazz and the history of the city of Lahti city.

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1	JOHDANTO	6
1.1	Aihe ja taustat	6
1.2	Tutkimusasetelma	7
2	TAVOITTEET	7
2.1	Menetelmälliset tavoitteet	7
2.2	Tyyli ja tilankäyttö	8
2.3	Toiminnalliset tavoitteet	8
3	GRAFFITI	8
3.1	Määritelmä	8
3.2	Tyylit	9
3.2.1	Tagi	9
3.2.2	Throw-up	9
3.2.3	Stencil	10
3.2.4	Stickers	10
3.2.5	Wildstyle	10
3.2.6	Peace	10
3.2.7	Blockbuster	11
3.2.8	Heaven	11
3.3	Tekniikka	11
3.4	Graffitin synty lyhyesti	12
3.5	Populaarikulttuuriksi Suomessa	13
4	TILATAIDE JA PERFORMANSSI	14
4.1	Tilataiteesta	14
4.2	Graffiti performanssina	15
5	SUUNNITELUPROSESSI	17

5.1	Materiaalit & maalauksen valmistelu	17
5.2	Aikataulu	18
5.3	Teemat ja kuvat	19
5.4	Värit	22
6	TOTEUTUS JA LOPPUTULOS	24
7	ARVIOINTI JA PÄÄTELMÄT	27
	LÄHTEET	28
	LIITTEET	
	Liite 1. Lahden Jazztori -lehdistötiedoite	
	Liite 2. Tagi	
	Liite 3. Throw-up	
	Liite 4. Stencil	
	Liite 5. Stickers	
	Liite 6. Wildstyle	
	Liite 7. Peace	
	Liite 8. Blockbuster	
	Liite 9. Heaven	

1 JOHDANTO

1.1 Aihe ja taustat

Kuulin eräässä tilaisuudessa, että eräs tuntemani henkilö on tapahtumayrityksensä kanssa järjestämässä Lahden Jazztori-tapahtumaa vuodelle 2013. Olin usein festivaalialueiden ulkopuolelta harmitellut tapahtumaa kiertävien metalliaitauksien harmaita, kolkkoja, jopa vankilan sellimäisiä piirteitä. Huomasin pohtivani, miksi aitoja ei voisi käyttää visuaalisesti hyväksi tapahtuman tyyliin sopivalla tavalla. Ehdotin tutulleni, olisiko hän kiinnostunut tapahtumajärjestäjänä ideastani kuvittaa kenties graffitilla tapahtuma-alueita ja tässä tapauksessa tapahtumaa rajaavaa aitaa. Sovimmekin tapaamisen helmikuulle 2013 liittyen tähän asiaan ja Lahden Jazztorin 2013 järjestämiseen. Viime vuosina on synnytetty uudenlaista elinkeinopolitiikkaa, jossa kulttuurista ja taiteesta on haettu alueellista vetovoimaa. Kulttuurista on tehty keskeinen taloudellisen pääoman muoto (Haapalainen 2007, 78).

Olin siis esittänyt vain idean kuvituksesta, mutta mitään tarkempaa tietoa kummallakaan osapuolella ei vielä toteutuksesta tai tapahtumasta ollut. Tiesin kuitenkin henkilökohtaisesta kokemuksesta useiden tapahtumien pystyttäjänä, millaiset puitteet Lahdessa tapahtumille on ollut tapana järjestää. Näin ollen minulle oli varsin helppoa kuvitella mielessäni mahdollinen kuvitustyö todellisuudessa ja aitaan sijoitettuna.

Näimme kaksi kertaa ensin helmikuussa ja myöhemmin heinäkuussa, mutta tuttavani oli vieläkin epävarma hankkeeseen ryhtymisestä. Jazztori oli saanut jo tapahtumailmeen ja hanke oli etenemässä. Työstin aihetta eteenpäin ja onneksi sain työlleni tilauksen, kun elokuussa nopealla varoitusajalla tuttavani ilmoitti, että 60-metriä pitkälle graffitille olisi tarvetta. Aloitin suunnittelutyön tosissaan ja muutaman viikon kuluttua työn tilaajan soitosta toteutin palkkaamani apulaisen (Jaakko Vuorenmäki, kuvataiteilija) kanssa suurimman graffiti-tekniikalla tehdyn kuvitustyön Lahdessa.

Lahden Jazztori on tapahtuma, jonka Lahti Big Band ry järjesti ensimmäisen kerran vuonna 1989. Tuolloin jo yhdeksän päivää kestänyt tapahtuma on järjestetty siitä lähtien vuosittain ja tapahtuma on työllistänyt useita kotimaisia big bändejä. Tapahtumaa on uusittu vuosittain (Peippo 2013). Vuoden 2013 Jazztorin lehdistötiedotteessa mainitaan graffitikuvituksesta seuraavasti: *Uutta on myös se, että Jazztorin ja ravintolalaivojen välinen seinäalue koristellaan graffitimaalauksilla.* Lehdistötiedotteen osa on luettavissa liitteessä 1.

Jazz on demokraattista musiikkia sanan parhaassa merkityksessä, sillä se on ihmisten kollektiivinen aikaansaannos. – Se on osallistuvaa musiikkia, kuulijoiden ja suorittajien yhteinen tapahtuma, sen kannattajat ja harjoittajat tulevat elämän kaikilta aloilta. – Sen kieli on suoraa ja ekspressiivistä, se voi olla joko yksinkertaista tai kaunopuheista; se vaatii soittajien ja kuulijoiden välistä sellaista vuorovaikutusta (interaction) johon kuulijankin täytyy osallistua aktiivisesti (Tirro 1993, Preface xvii-xviii.)

1.2 Tutkimusasetelma

Opinnäytetyössäni tarkastelen perinteisenä pidetyn graffitin ja kuvitustyöni suhdetta ja kuvitustyötä tilataiteen näkökulmasta. Tarkastelen graffitien tekemistä performanssina. Opinnäytetyössäni käydään läpi suurikokoisen työn tekemisen näkökulmia, sekä kuvan tekemiseen liittyvää prosessia.

2 TAVOITTEET

2.1 Menetelmälliset tavoitteet

Opinnäytetyöni on suurikokoinen aerosolitekniikalla toteutettu ulkotilakuvitustyö. Kuvitustyön pinta-alan mitat ovat 1,8 m x 60 m. Tilaustyöni tavoitteena on kuvata Lahden ja jazzin historiaa. Työn suuren koon ja käytettävissä olevan vähäisen ajan takia palkkasin apulaisen toteuttamaan kuvitustyötä kanssani. Tein itse koko suunnittelutyön ja otin vastuun työn toteutumisesta määräajassa ennen Jazztori -tapahtuman avautumista. Suunnittelutyön lisäksi opinnäytetyöhöni kuului maalattavan aidan maalauskuuntoon rakentaminen, materiaalien hankinta, ja kuvitustyön maalaaminen. Tavoitteenani oli myös tehdä kuvitustyö tunnetuksi, mitä varten minua haastateltiin paikallislehteen ja radioon. Myös tapahtuman virallisilla internetsivuilla seurattiin maalauksen edistymistä. Oleellisin osa opinnäytetyötä on prosessin ohella nimenomaan valmis kuvitustyö ja sen vaikuttamat elämykset.

Kuvituksen tekninen toteutus oli tärkein osa kuvitustyötä valitsemieni kuvitusaiheiden toteuttamiseksi. Graffitikulttuuriin ja aerosolitekniikkaan olen perehtynyt usean vuoden aikana. Sovelsin opinnäytetyössäni ammattikorkeakoulussa oppimiani kuvaan ja kuvitukseen liittyviä taitoja, mutta kuitenkin toteutus ja mittasuhteet olivat tässä työssä poikkeuksellisen suuret ja sain käyttää taitoja joita olin koulun ulkopuolella oppinut.

2.2 Tyyli ja tilankäyttö

Tyylillisesti halusin tehdä perinteisempää graffitikulttuurista eriävää kuvitustyyliä graffitin välineillä. Pyrin tekemään sellaisen teoksen, että graffiteihin perehtymättömätkin katselijat ymmärtäisivät kuvituksen sanoman.

Maalauspinna-ala kuvitukselle tuli 108 m² ja sen tähden oli tehtävä suunnitelma miten tilan jakaisi. Kuvituksen tarkoitus oli kunnioittaa Lahden ja jazzin historiaa ja muistojen kautta tuoda jazz osaksi Lahden kulttuuri elämää. Tavoitteenani oli tehdä helposti luettava kuvitus ja halusin jakaa alueen ajallisesti eri osioihin. Näin pyrin rytmittämään enemmänkin pitkää kuin korkeaa teosta niin, että se on selkeä ja mielenkiintoinen.

2.3 Toiminnalliset tavoitteet

Satu Itkonen (2008, 9) kertoo nykytaiteesta kertovassa kirjassaan teoksesta seuraavasti: *Teos kannattaa kokea itse. Iso osa nykytaiteesta on sellaista, että se pitäisi kokea itse paikalla. Sellaisia ovat vaikkapa videoteos pimeässä huoneessa tai koko seinän kokoinen maalaus. Teos, johon katsoja saa astua sisään tai jolla on vaikuttava ääni, tuntuu koko keholla. Joskus taideteos on hetkellinen tapahtuma, esitys tai teko. Sellaista-kaan ei voi vangita valokuvaan kirjan sivuille. Siksi kannattaa mennä katsomaan teoksia näyttelyihin ja museoihin.*

Kuvitustyöni oli luonteeltaan julkinen tilataideteos. Tämänkaltaisen graffitin tuottamisen myönteisten elämysten kautta halusin kutsua ihmisiä osallistumaan jazztori - tapahtumaan. Paikanpäällä Lahden satamassa tehtävä graffiti on myös performanssi ja kaikkien ohikulkijoiden katseltavissa ja koettavissa. Maalauksen tavoite oli kiinnittää ihmisten huomio, mainostaa tapahtumaa ja saada heidät osallistumaan Lahden Jazztori 2013 -tapahtumaan.

3 GRAFFITI

3.1 Määritelmä

Facta -tietosanakirjan määritelmän (2006, 195) mukaan graffiti on *julkisella paikalla oleva seinäpiirros tai seinäkirjoitus, mikä varsinkin nykyisin tarkoittaa spraymaalilla*

seinäpintaan ilman lupaa maalattua aatteellista tai kriittistä kuvakokonaisuutta tai tekstiä. Tyyliltään graffitit ovat sarjakuvamaisen iskeviä. Nykyään Suomessa on myös luvallisesti tilaustöinä tehtyjä graffiteja. Weburbanist -julkaisussa Delana (2009) kertoo ihmisten kulkevan kaupungeissa päivittäin eri tavoin tehtyjen seinämaalausten ohi, mutta huomaamatta saattaa jäädä moninaisten graffitien kirjo. Luvattomilla ja laillisilla graffiteilla on aivan oma kielensä, ja monimutkainen hierarkia vallitsee eri graffitien välillä. Graffitiin liittyykin paljon termejä ja käsitteitä, joita on hyvä avata.

3.2 Tyylit

Delanan (2009) mukaan graffiti-tyylit jaottuvat useaan eri kategoriaan. Eri muotokielien mukaan graffitin voi jakaa kahdeksaan eri alakategoriaan. Kategoriat ovat kuitenkin ennemminkin viitekehyksiä, koska tarkkaa rajaa eri tyylien välille on joskus hankala vetää.

3.2.1 Tagi

Ensimmäisenä mainitaan tagi, jota pidetään graffitin yksinkertaisimpana muotona. Se on usein yksivärinen ja tehty maalein, tussein tai kynin. Tagi on graffititaiteilijan allekirjoitus. Jos tagin päälle tehdään toinen tagi, on se äärimmäisen epäkunnioittavaa jyrättyä artistia kohtaan. Tagi-nimi on useimmiten piissien eli värikkäiden graffitikuvien sisällön aiheena (ks. liite 2).(2009.)

3.2.2 Throw-up

Throw-up on hieman tagia monimutkaisempi ja sisältää yleensä kahta - kolmea eri väriä. Se ei kuitenkaan ole niin huoliteltu kuin piissi. Throw-up tai tuttavallisemmin uppi on nopeasti tehtävä ja toistollinen, mutta kuitenkin identifioi tekijänsä tyyliä. Ne ovat usein pyöreämuotoisia ja sisäosa on tehty yhdellä värillä ja lainit eli ulkoreunat on tehty toisella eri värillä. Kun wraitteri eli graffitimaalari, jolle graffitikulttuuriin kuuluminen on keskeinen elämän sisältö (Isomursu & Jääskeläinen 1998, 121) lähtee bomaamaan eli muodostamaan tagiaan mahdollisimman moneen paikkaan tekee hän usein throw-uppeja ja tageja (ks. liite 3).(2009.)

3.2.3 Stencil

Stencil -tekniikka (suom. sapluuna) on hyvä väline, jos haluaa toistaa samaa kuvaa ja tehdä tarkkaa jälkeä, sellaista jota vapaalla kädellä on hankala tehdä (ks. liite 4). Tässä sapluunan avulla tehdyssä tekniikassa on havaittu olevan oma harrastajakuntansa. Tekniikassa maalikerroksia voi tehdä useita ja sapluunan avulla graffiti on hyvin nopeasti tehty (2009.). Maailmalla stencilin on tehnyt kuuluisaksi mm. Banksy, joka on ylittänyt median uutiskynnyksen monesti isoilla ja näkyvillä teoksillaan. Banksy, katu- taiteilija, kenen henkilöllisyys on pysynyt salaisena, uskotaan syntyneen Bristolissa Englannissa noin 1974. Hän nousi kuuluisuuteen 1990-luvun lopulla provokatiivisilla stencil -töillään (A+E Networks 2013).

3.2.4 Stickers

Stickers (suom. tarrat) on jokseenkin laiskana, ehkä vähäpätöisempänä pidetty tagin levittämiskeino. Siinä valmiiseen tarraan piirretään haluttu kuvio, jonka jälkeen se on valmis kiinnitettäväksi. Tarrat on erittäin nopea ja huomaamaton tapa levittää tagia (2009.)(ks. liite 5).

3.2.5 Wildstyle

Tämä tietynlainen kirjoittamistapa kehittyi ja yleistyi New Yorkissa taiteilijoiden, kuten Tracy 168:n, Stay High 149:n ja Zephyrin toimesta. Se on monimutkainen ja äärimmäisen tyylitelty kirjoittamisen muoto, joka harjaantumattomaan silmään voi näyttää hyvinkin sekavalta. Graffitiharrastajat tunnistavat kuitenkin tämän tyylliset kirjaimet vuosien harjoitusten avulla. Wildstyle -tyylissä on usein nuolia ja muotoja, sekä kolmiulotteisuutta, jotka vaikeuttavat kirjainten hahmottamista. Sitä pidetäänkin graffitin monimuotoisimpana tyylinä (2009.) (ks. liite 6).

3.2.6 Peace

Peace eli piissi tai toisin sanoen graffitimaalaus (Isomursu & Jääskeläinen 1998, 121) on lyhenne englanninkielen sanasta masterpiece ja tarkoittaa tagia paljon monimutkaisempaa teosta, jossa on vähintään kolmea eri väriä. Laittomia piissejä on vaikea tehdä, koska niihin kuluu enemmän aikaa ja vaivaa ja siksi ne ovat graffitimaalareiden kes-

ken arvostettuja. Samalla kun graffitimaalausten arvostus on laillisena taiteen muotona noussut, on laillisia piissejä alkanut näkyä enemmän (2009.) (ks. liite 7).

3.2.7 Blockbuster

Blockbuster on suuri palikkakirjaimin toteutettu piissi, jolla haetaan isoa huomiota ja näkyvyyttä. Blockbuster -piissit on usein tehty lateksipohjaisella maalilla telaa käyttäen tai spray maalein mahdollisimman pienellä vaivalla mahdollisimman suurta periaatteella ja niillä usein estetään suuren kokonsa vuoksi päälle mahdollisesti tulevat muut graffitimaalaukset (ks. liite 8).

3.2.8 Heaven

Heaveniksi sanotaan piissia, mikä on tehty erittäin vaikeasti tavoiteltavaan paikkaan, usein rakennusten katoille tai moottoritien korkealla sijaitseviin kyltteihin. Koska nämä piissit ovat niin hankalia tehdä, saa niillä graffitipiireissä vielä enemmän arvostusta (ks. liite 9).

3.3 Tekniikka

Aluksi spraymaalipurkkia pitää ravistaa kunnolla noin minuutin ajan, jotta sen sisällä oleva kuula saadaan liikkeelle ja purkissa oleva maali sekoittumaan. Jos maalipurkin on antanut olla kauan käytön jälkeen seisahtaneena tulee sitä ravistaa aina uudelleen ennen käyttöä (Eugster 2013). Kuulan liikkeen tunnistaa kilinä äänestä ja silloin voi olla hieman varmempi siitä, että ulos suihkutettavan maalin väri vastaa väriä, joka on maalipurkin korkissa ilmoitettu.

Maalipurkkia voi pitää kädessä niin kuin se tuntuu itselle luonnolliselta. Voit jopa pitää spray purkkia ylösalaisin vähän aikaa, jos se auttaa saamaan toivottua jälkeä. Mitä lähempänä seinästä maalaat sen kapeampaa jälkeä saat aikaiseksi. Jotta pääset aivan liki seinää on spraypurkkia kallistettava hieman (Eugster 2013). Ohuen jäljen saavuttaminen ja erilaisten feidauksien eli asteellisten häivytysten (Graffiti Dictionary 2012) hallitseminen oli työni kannalta ehdotonta, jotta pääsisin tavoitteisiini työn laadusta. Mitä kauempana spraymaalipurkkia pitää sen suurempaa ja samalla ohuempaa maali-kerrosta saadaan aikaiseksi. Jos samaa aluetta sumuttaa pitkän aikaa saa paksumman maalikerroksen ja maali voi alkaa valua. Ohuet läheltä vedettävät viivat tuleekin tehdä

nopeasti, jotta maali ei alkaisi valua (Eugster 2013).

Spray purkkien suuttimia on kehitetty graffitimaalausta varten useita eri tyyppisiä. Suuttimia on tehty erilaisia hienojen yksityiskohtien tekoon ja nopeiden suurien väri-alueiden väritymistä varten. Kun maalataan viivaa voivat sen reunat olla erittäin kovia tai ne voivat olla reunoilta utuisia. Pehmeätä viivaa tekevät suuttimet sopivat paremmin väritymiseen, kun taas kovareunaiset suuttimet sopivat hyvin outlineen eli kirjainten reunojen tai kirjainten muotoja määrittelevien viivojen tekoon. Suuttimet usein lajitellaan sen mukaan kuinka leveää jälkeä ne jättävät sumutettaessa samalta etäisyydeltä seinästä mitattuna. Leveää jälkeä tekevät ovat fat cap -suuttimia ja kapeaa maalipintaa tekevät ovat skin cap -suuttimia (Graffiti Dictionary 2012). Tämä kahtiajako on yleisin suuttimien erittelyssä. Helsingissä sijaitsevista alan erikoisliikkeistä, joista omat tarvikkeeni tilasin saa ostettua miltei kaikkia suutin tyyppisiä. Kokonaisuudessaan spray maalilla saatava jälki on monen asian summa. Fers -nimimerkillä esiintyvä artisti kertoo tekniikasta seuraavasti: *Mä pyrin käyttämään kannua kuin pensseliä* (Isomursu & Jääskeläinen 1998, 105). Kokoneempi harrastaja voi saada huonommilakin välineillä hyvää jälkeä aikaiseksi.

3.4 Graffitin synty lyhyesti

Helsinki graffiti –kirjassa (Isomursu & Jääskeläinen 1998, 14) Graffitin katsotaan alkaneen amerikkalaisista suurkaupungeista, joissa nuoriso alkoi kirjoittaa spraylla ja huopakynillä lempinimiään eri puolille asuinympäristöjensä seiniä 1960-luvulla. Tutkijat nimesivät ilmiön graffitiksi, mitä myöhemmän ajan graffititaiteilijat eivät hyväksyneet ja puhuvatkin mieluummin spraytaiteesta tai aerosolitaitteesta.

Philadelphialainen Cornbread oli kirjoittanut nimimerkinsä eli taginsa lentokoneeseen ja Tity Peace Sign ehtinyt vetäistä punaisen taginsa paikallisen eläintarhan norsun kylkeen, kun newyorkilaisten nuorten uudesta graffitimuodosta kirjoitettiin ensimmäistä kertaa New York Times -lehdessä 1971 (Isomursu & Jääskeläinen 1998, 14).

Katujengien kultakausi oli vuoden 1969 tienoilla ohi ja graffitit muuttuivat jengialueiden merkinnöistä omien nimimerkkien kirjoitteluksi. Ensimmäisenä alkoi näkyä kirjoituksia, jossa tekijä kirjoitti nimensä ja kotikadun numeron, kuten ”JULIO 204”.

Uudenlainen paikalliskulttuuri oli syntymässä, kun nuorien ei enää tarvinnut tukeutua jengeihin selvittääkseen muuttuvassa kaupunkikulttuurissa. New York Timesin reportteri jäljitti yhden nimeään kirjoittelevista nuorista ja haastatteli häntä. Haastattelun julkistamisen jälkeen nimimerkkien eli tagien kirjoittelu yleistyi koko New Yorkin alueella. Graffitit räjähtivät suosioon 1970 -luvulla Amerikassa, etenkin New Yorkissa, jossa erilaiset graffitin tyylit kehittyivät hurjaa vauhtia. Graffitin vastaisia ilmiöitä oli havaittavissa koko vuosikymmenen ajan. 1976 tuli ensimmäinen koko junan vaunun kokoinen maalaus, jota voidaan pitää eräänlaisena merkkipaaluna graffitin historiassa.

1980 –luvun alussa taidemaailma ja galleriat ottivat graffitit huostaansa uutena taiteenlajina, kun taidemarkkinoilta löytyi silloin siihen sopiva rako. Elokuviakin alkoi 80-luvulla aiheesta ilmestyä, osa pienempiä julkaisuja, osa Hollywood –tuotantoa. Rap -musiikin aikakauden alettua kukoistamaan alkoi myös graffitin ja breakdancen näkyvyys medioissakin olla arkipäiväisempää. Alettiin puhua yleisesti hip hopista ja pian sekin oli jaettavissa kahteen koulukuntaan. Oli idealistinen, riippumaton versio ja kaupallisempi, muoti-ilmiö versio, jota suurella rahalla markkinoitiin ja vietiin maailmalle. Lehtien ja muiden medioiden kautta populaarikulttuuriksi muodostunut hip hop ja graffiti sai uusia alue valtauksia (Isomursu & Jääskeläinen 1998, 14-20).

3.5 Populaarikulttuuriksi Suomessa

Vuoden 1983 tienoilla hip hop oli saapunut Suomeen. Radiosta kuultiin rap – musiikkia ja Tv:ssä näytettiin New Yorkin katutaiteesta tehty dokumentti. Kulttuurista innostuivat monet nuoret ja mm. breakdance, eli breikkaus saavutti suosiota. Nuoret saattoivat innostua jostain hip hopin kolmesta elementistä, räpistä, breikkauksesta tai graffitista tai niistä kaikista. Hip hopin tunnusmerkeiksi muodostuneita vaatteita tehtiin itse ja lisää tietoa populaarikulttuurista hankittiin kirjoittamalla kirjeitä amerikkalaiseen levy-yhtiöön.(Isomursu & Jääskeläinen 1998, 25–43.)

Myös graffiteja alkoi näkyä aluksi pääkaupunkiseudulla. Maalareiden välillä alkoi nopeasti olemaan kilpailua ja näkyvämmistä töistä saatiin tunnettua. Subway Art – kirja New Yorkin graffiteista tuli myyntiin Helsinkiin vuonna 1985 ja kirjassa käytetyt termit ja kuvat omaksuttiin tarkasti osaksi suomalaista graffitikulttuuria. Maalarit puivat jatkuvasti paremmuusjärjestystään ja huhut kulkivat nopeasti. 1987 valmistui Itä-Pasilaan graffitigalleria, mikä yhdisti maalareita ja maalareiksi aikovia. Koko hip hop

–kulttuurin yhdistävä tapahtuma oli 1987 järjestetty ensimmäinen hip hop –jam Helsingin Lepakossa. Siellä soi rap ja breikkarit tanssivat. Ensimmäiset graffitin SM-kilpailut järjestettiin samassa tapahtumassa. Vuonna 1988 tapahtumassa oli jo noin 600 kävijää, joista osa tuli tapahtumaan eri puolelta Suomea. Hip hop oli suosionsa huipulla vuosina 1987-1989 ja osa alkuaikojen graffitimaalareista alkoi olemaan jo taidoiltaan virtuoosia. Osa sai jo palkkaakin luvallisista töistä, mitä heiltä tilattiin.

Kaiken katsotaan huipentuneen vuoden 1990 Lepakon jameihin, missä osa graffitimaalauksista sotkettiin salaa kesken kisojen. Hip hop -kulttuurin edustajia oli yhä enemmän ja hajaannusta oli havaittavissa. Uusi sukupolvi oli nousemassa. Tämä uusi sukupolvi erosi vanhoista maalareista, jotka halusivat hakea hankituilla taidoillaan taiteellisempaa suuntaa. Monet halusivat vain kaunistaa kaupunkikulttuuria ja maalata sitä urbaanin sukupolven mukaiseksi. Jotkut toimivat osakulttuurin ja valtakulttuurin välillä. Uusi sukupolvi ei taas välittänyt näistä kaupallistuneista maalareista. Tieto hip hopin historiasta ja kulttuurista ei tavoittanut nuorempia maalareita. Nuori sukupolvi eli alakulttuurissaan ja maalasi kaikkeen mitä edessään näki, vanhoihin rakennuksiin, yksityisomaisuuteen, paikkoihin, mitkä oli vielä aiemmin jätetty bommaamatta. Uusi alakulttuuri oli raadollisempaa ja elämä pyöri enemmän maalaamisen ja varastelun ympärillä. Meno muuttui rajummaksi. Piti osoittaa olevansa osa vastakulttuuria ja maalata paljon, kaikkialle (Isomursu 1998, 25–43).

4 TILATAIDE & GRAFFITI PERFORMANSSINA

4.1 Tilataiteesta

Taide on yhä alue, joka etsii uusia vaihtoehtoja, ympäristöjä, konteksteja ja yleisöä. Jatkuvan prosessin symbolina katu tarjoaa tilan, jossa taide on fyysisesti läsnä, arkiestesti koettavissa ja nähtävänä. Taide täyttää kadun elämälle tyyppillisiä ominaisuuksia taustana ja ympäristönä (Jakkuri 2008, 8). *Katu tarjoaa tiettyssä mielessä elokuvamaisen taustan, jolla ei ole alkua eikä loppua; Se on jatkuvassa muutoksen tilassa. Tätä tilannetta voidaan verrata Herakleitoksen kuuluisaan toteamukseen, jonka mukaan emme koskaan astu samaan virtaan kahdesti, sillä emme myöskään astu samaan katu-tilanteeseen kahdesti* (Jakkuri 2008, 8). Nykyajan kulttuuriin ja taiteen perustana on ymmärrys maailmasta tilana ja tilanteena, jonka luonteeseen ja tapahtumiin me kaikki vaikutamme. Ihmisten ja maailman keskinäisillä suhteilla luodaan tilanteita, johon tai-

teen voi sijoittaa. Katu muuttuu tällöin näyttämöksi, jossa sekä esitys että yleisö ovat liikkeellä. Tämä näkemys toteutuu osallistumalla kadun elämään aktiivisella toiminnalla, tuomalla jotain lisää kadun tapahtumiin (Jakkuri 2008, 10).

Tila, johon kuvitukseni sijoittui, näkyy kuvassa kaksi. Tapahtuman raja-aitaa vastapäätä olevien ravintola-laivojen ja kuvitusseinäni välissä on kävelykatu. Tämä tila toimi näyttämönä teoksen esillä oloajan, jossa autojen, ihmisten ja eläinten keskenkin teki omia askareitaan. Tila oli kaiken kaikkiaan rauhallinen ja kuvituksesta kiinnostuneiden oli helppo pysähtyä teoksen äärelle ja tarkastella sitä lähempääkin. Vanhan aikaisten ravintolalaivojen ja Lahden Sibeliustalon vierellä sijaitseva varsin värikäs maalaus toimi katseen vangitsijana tilassa, kuten ohikulkijat käytöksellään osoittivat pysähtyessään katselemaan teosta.

4.2 Graffiti performanssina

Graffitissa on paljon performanssimaisia piirteitä. Suomen kansainvälisesti tunnetuin graffititaidemaalari EGS, jonka ura alkoi Helsingistä ja joka oli osa 1980-luvun lopun graffitialtoa Suomessa (Scangallery 2013), kertoo graffitin olevan enemmän performanssia kuin taidetta, koska niin monet piissit on usein tehty saman ahtaan kaavan mukaisesti (Isomursu & Jääskeläinen 1998, 71). Performanssi laittoman ja laillisen graffitin välillä on tyystin erilainen. Laittomasti tehty maalaus pyritään salaamaan ylimääräisiltä katsojilta, kun taas laillinen maalaus, kuten kuvitus jazztorin aitaan ei tarvitse sen suurempia salailuja vaan pikemminkin siitä voidaan tehdä tapahtuma, johon kaikki voivat katsojan roolissa osallistua. Kuvitustyö on myös performanssitapahtuma maalausaktin ajan.

5 SUUNNITTELUPROSESSI

5.1 Materiaalit & maalauksen valmistelu

Materiaaleja tuli miettiä ennen työn aloitusta. Kuvitukseen tarvittaisiin maalauksen pohjamateriaalit ja spraymaalit. Yksi kysymys oli mille alustalle graffitin tekisi. Mikä olisi logistisesti viisas ja maalauksen kannalta toimiva materiaali? Hintaa maalaukspohjalle ei saisi tulla liikaa. Maalaus oli myös tarkoitus varastoida tulevaa käyttöä varten. Yleensä graffitimaalauksia on tehty tapahtuma-aitoihin levyille, niin että levyt on kiinnitetty aitoihin. Joskus levyille rakennetaan oma kehikkonsa ja levyistä muodoste-

taan tapahtuma-aita. Vaneri tai levy on kuitenkin hieman kömpelö vaihtoehto ja varastoidessa se vie suuren tilan varsinkin, kun aidan pituus oli niin suuri. Aidan mitat 1800 mm x 60 000 mm olivat vanerin hankinnan osalta hankalat vanerin mittojen ollessa yleisesti 1200 x 1200/2400/2500/3000/3600 mm (Puuproffa 2008). Vaneriseinän rakentamiseen olisi levyjä pitänyt hankkia noin 50 kappaletta. Niiden varastoiminen olisi tullut kalliiksi. Työnantajani keksi ehdottaa messutulosteita tekevän firman Messutuloste Rollerin asiantuntemuksen käyttöä. Työnantajani oli tehnyt heidän kanssaan ennenkin yhteistyötä. Roller on ulko- ja sisämainontaan, näyttely- ja liiketilagrafiikkoihin sekä erikois- ja yliteippauksiin erikoistunut yritys Lahdessa (Messutuloste 2013). Heidän asiantuntemuksensa mukaan PVC-vinyyl kangas olisi paras ratkaisu graffitin pohjaksi. *PVC-vinyylit toimivat erittäin hyvin ulko- ja sisäkäyttöön tarkoitetuissa suurkuvatulosteissa. Ne kestävät hyvin säävaihtelua ja ovat pitkäikäisiä. Lisäksi PVC-vinyylit on helppo säilyttää ja puhdistaa* (Anetcom 2013). Kangas oli saatavissa noin viikon toimitusajalla ja sen mitat oli 1800 mm x 50 000 mm. Aidan korkeuden kanssa saman korkuinen vinyyl kangas toimi siis hyvin yhdessä. Sain Rollerin työntekijältä pienen palan kangasta itselleni testattavaksi. Sumuttelin kankaalle monia maalikerroksia ja värejä ja pinta toimi loistavasti. Maali ei reagoinut oudosti eikä kangas imenyt maalia juuri lainkaan. Työni ja aidan koon puolesta PVC-kangas oli paras ratkaisu. Kuvituksentilaaja hoiti kankaan tilauksen. Ilmeisesti työntilajalta oli jäänyt hintatiedustelu kysymättä, koska kahden rullan kokonaishinta 1000 € oli tullut hänelle yllätyksenä. Tässäkin tapauksessa, kun kyseessä oli toisilleen tutut henkilöt ei saata tulla kysyneeksi tilaukseen liittyviä perusasioita kuten hintaa.

Olimme kuitenkin molemmat tyytyväisiä, että olimme löytäneet näin hyvän ratkaisun ennen kaikkea maalauksen säilytys ongelmaan. Kangas on pyörítettävissä pahvituubin ympärille ja näin ollen se vie vain vähän tilaa. Ylimääräinen kangas jäisi tapahtumayrityksen käyttöön, koska heillä on varmasti tulevaisuudessa käyttöä kankaalle. Valkoisen vinyyl kankaan etuihin voitiin laskea myös se, että sitä ei tarvinnut pohjamaalata lateksimaalilla, kuten vanerilevyjä. Kokonaisuudessaan, säilytyksineen kaikinensa, vinyyl kangas on vaneria edullisempi vaihtoehto. Kangas pysyisi todennäköisemmin paremmassa kunnossa kuin kosteudelle ja osumille herkkä vaneri.

Seuraavaksi tuli miettiä ja suunnitella kankaan kiinnitys metalliaitaan. Aidassa kulki metallitankoja muodostaen aitaan metallisäleikön. Teimme laskelmia ja päädyimme rakentamaan raakalaudasta metalliaitaan kehikon, johon kiinnittäisimme vinyyl kan-

kaan niittipyssyllä. Sain idean hakea seinään sponsoria puutarvikeliikkeestä. Menin Puukeskukseen ja pääsin sopimukseen tarvittavan puutavaran saamisesta. Mainostimme yritystä tapahtuma-aidan yhteydessä. Kuvassa 1 näkyy raakalauta kehikko, jonka päälle kangas asetettiin.

Kuva 1. Tapahtuma-aidan kehikon rakentamisvaihe. Sunnuntai 8.9.2013, neljä päivää tapahtuman alkamiseen.

Puukeskuksesta sain samalla neuvoteltua teokseen myös rimat, jotka tukisivat kangasta raakalaudan vastakappaleina muodostaen samalla kankaan ympärille kehykset. Nämä kehykset tulisivat auttamaan maalauksen suunnittelussa ja toteutuksessa, eritoten aikataulullisesti, koska niiden avulla maalauksen ei tarvinnut ulottua aivan kankaan reunoille asti. Kehykset antoivat aidalle taulumaisen vaikutelman. Kankaan pystyttämiseen ja aidan maalauskuuntoon saamiseen kului aikaa kahdelta ihmiseltä noin kahdeksan tuntia.

Tarvittavaa maalien määrä oli vaikea arvioida. En ollut tehnyt vastaavankokoista maalausta aikaisemmin, enkä tiennyt ketään, kuka olisi näin isoa projektia tehnyt. Nuorten Inspisprojektin vetäjän Veikko Juutilaisen mukaan spray purkkeja kannattaisi varata 3-4 per neliö. *Inspis on nuoria työllistävä projekti, jonka tavoitteena on luoda uusia työllistämistapoja nuorille* (Inspis 2013). Juutilainen on monien nuorten kanssa elävöittänyt Lahden alueen kaupunkikuvaa graffiteilla toimien heidän ohjaajanaan ja hänellä oli kokemusta isoista projekteista enemmän kuin itselläni. Päätin tilata noin 300 maalipurkkia hänen neuvojensa ja oman päättelykykyni pohjalta. Hintaa maaleille tuli

miltei 1200 €. Tässä vaiheessa työnantajallani tuntui olevan enemmän paineita maalausten onnistumisesta kuin itselläni.

5.2 Aikataulu

Tiesin jo työtilauksen varmistuttua, että aikataulu kaiken onnistumisen kannalta on kiireä. Kun aloittaa työn, jollaista ei tiettävästi ole ennen tehty, on aikataulullisten asioiden suunnitteleminen vaikeaa.

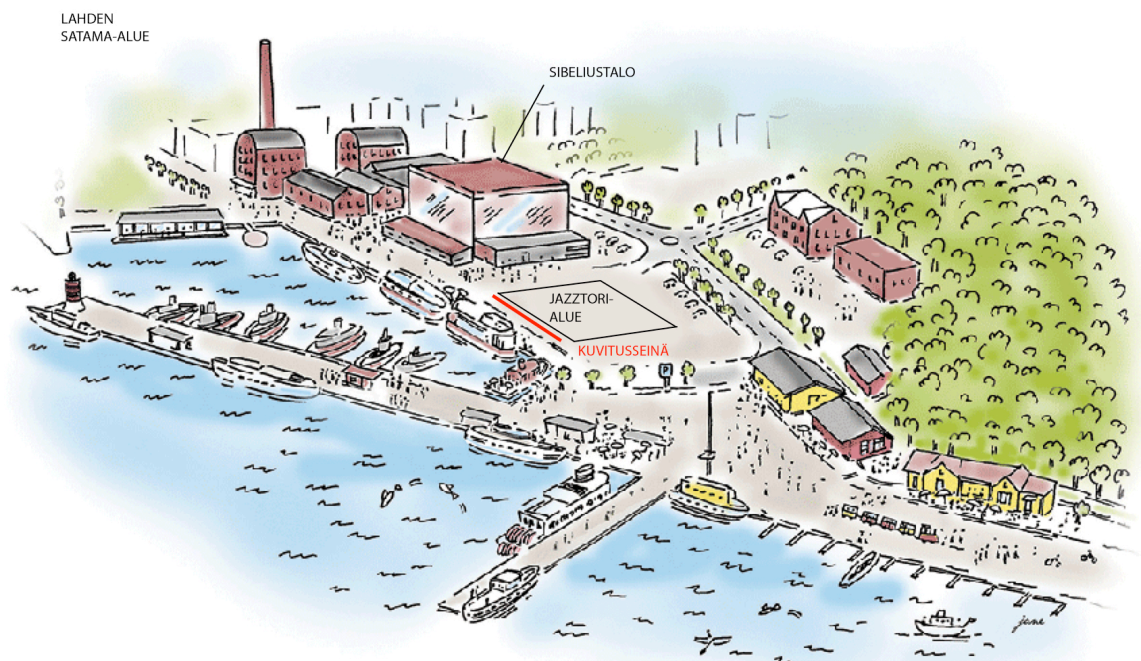
Minulla oli noin kaksi viikkoa aikaa suunnitella työ ja tilata materiaalit. Tiesin maalien tilaamiseen menevän noin kaksi viikkoa. Se tarkoitti, että värit tulisi päättää pian. Kuvitustyön tekoaikataulun sain tietää etukäteen. Se oli neljä päivää sunnuntaista keskiviikkoon ennen tapahtuman alkua. Värien päättäminen ei ollut helppo tehtävä ja helppoa ei ollut niiden tilaaminenkaan. Tilasin maalit loppujen lopuksi kahdesta eri graffitikaupasta ja sain maalit päivää ennen töiden alkua. Aikataulu materiaalien hankkimiseen oli siis todella tiukka. Puutavaran hankinta meni paremmin. Myös asiat, kuten henkinen vireystila ja fyysinen kunto on hyvä huomioida tällaista kuvitustyötä aloitettaessa tiukalla aikataululla.

5.3 Teemat ja kuvat

Valitsin työhöni teemaksi aikajanan, joka on yleinen käsite ja kaikkien ymmärrettävissä. Kuljetin maalausta läpi Lahden ja jazzin historian valitsemieni kuva-aiheiden avulla. Kerron seuraavassa miten ratkaisuihini päädyin.

Janne Seppäsen kirjassa *Katseen Voima* (2010, 52) kerrotaan neljällä kohdalla visuaalisten järjestysten kannalta olennaisista alueista. Käyn ne yksitellen läpi ja vertailen omia ratkaisujani kirjan tekstiin.

1. *Ympäristön visuaaliset rakenteet, esineiden järjestykset.* Alueella, johon maalaukseni sijoittui sijaitisi aikoinaan Lahden vanha rautatieasema. Se näkyy kuvassa 2 keltaisena rakennuksena oikeassa laidassa kuvaa.

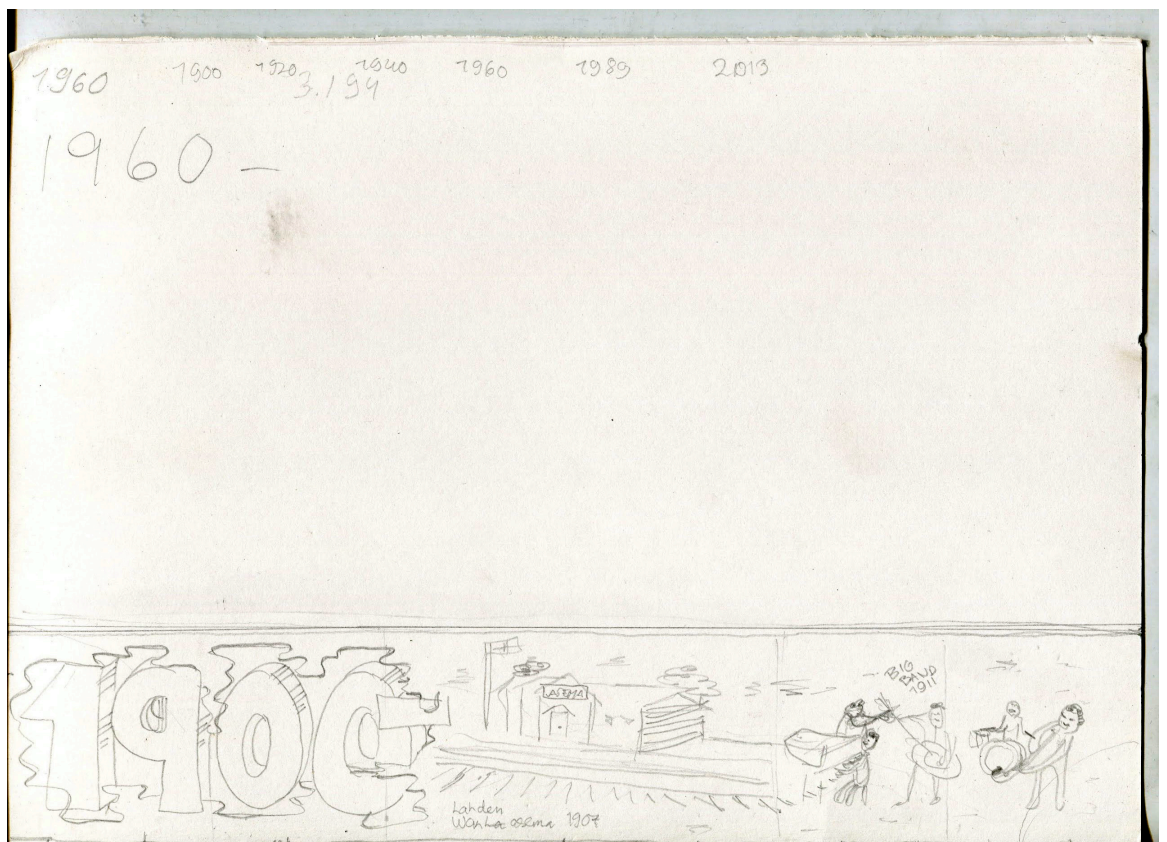

Kuva 2. Lahden sataman havainnoillistamiskuva ja kuvitusseinän sijainti kartalla (Korppi 2013).

Rakennuksessa toimii nykyään kahvila, jonka seinältä löytyy vanhoja valokuvia rakennuksen asema-ajoilta. Halusin kunnioittaa vanhaa asemaa maalauksessani. Se on kuvituksessa ensimmäisenä kuva-aiheena. Monet historiansa tuntevat lahtelaiset tietävät tästä satama-alueen historiasta. Teoksen sitominen ympäristöönsä oli tärkeä näkökulma kuvitusta suunniteltaessa (ks. kuva 3 luonnoksesta). Kaikkia kuva-aiheiden valintoja en käsittele. Se olisi liian suuritöinen prosessi. Valitsin kuvitusta palvelevat

aiheet Lahden ja jazzin historiasta sillä oletuksella, että kuvat avautuisivat ohikulkijoille heidän saamansa yleissivistyksen pohjalta. Kuva-aiheina on Lahden ja jazzin historian tunnistettavat henkilöt ja symbolit.

2. *Kuvallisten esitysten esittämisen tavat ja sisältöjen säännönmukaisuudet.* Valitsin esittämisen tavaksi kuvien osalta perinteisemmän esittävän kuvitustyylin, jotta en sulkisi osaa katsojista pois kuvituksen liiallisen taiteellisuuden takia. Sisällön säännönmukaisuutta korostaakseni jaoin teoksen aikajanan avulla omiin alueisiinsa. Kuljetin teosta ajassa taaksepäin aina 1900-luvun alkuun ja Lahden kaupungin perustamiseen asti. *Lahden kokonaan oma hallintohistoria alkoi 1.11.1905* (Pihlaja 2005, 16). Se oli luonnollinen kohta aloittaa aikajana, kun kyseessä oli Lahden historiaa kunnioittava teos. Jazzin tiedettävästi ensimmäiset soinnut kuultiin samoihin aikoihin, vaikka tarkkaa alkamis ajankohtaa musiikkityylille ei ole yleisesti annettu. Tämä johtui osaksi myös siitä, että levyttämistä ja levyjen tekoa ei oltu vielä keksitty. Ensimmäinen tiedetty jazz levytys on tehty 26.2.1917 (Arnaud 1991, 1), ja tätä voidaankin pitää yhtenä jazzin alkamisajankohdista.

Kuva 3. Luonnos aikajanan ensimmäisestä vuosikymmenestä.

Kuten kuvassa 3 luonnoksesta näkyy, on vuosikymmen alue jaettu tasapuolisesti

vuosiluvun, Lahti -aiheen ja jazz -aiheen kesken. Kaikille kuva-alueille jäi tapahtumaidassa noin kolmen metrin tila. Myöhemmissä vuosikymmenosioissa, kuten 1960 -luvun kohdalla oli aiheena vain vuosilukupiissi ja Lahden hiihdon MM-kisat vuodelta 1978, eli yksi kuva vuosiluvun lisäksi. Vuosiluku oli kuitenkin joka paikassa samankokoisena ja saman matkan päässä seuraavasta vuosiluvusta. Logiikkani mukaan kaikki kuva-aiheet, jotka sijoittuivat vuosikymmenten väliin, olivat hyväksytyjä. Kuten tässäkin tapauksessa vuoden 1978 kisat sopivat vuosien 1960 ja seuraavan vuosiluvun 1989 välille.

3. *Katseen varaan rakentuvan nonverbaalin vuorovaikutuksen muodot.* Nonverbaali vuorovaikutus tarkoittaa ei-kielellistä vuorovaikutusta (Seppänen 2010, 25). Pysin kuvavalinnoillani vaikuttamaan katsojaan, jonka oletin etupäässä lahtelaiseksi, niin että katsoja kokisi olevansa ylpeä lahtelaisuudestaan. Tällä tarkoitan puhtaasti kuvien teemojen tuottamien elämysten toivottua tulosta, en kuvan tyyllillisen toteutuksen onnistumista. Tavoitteenani oli laittaa oma taiteilija-egoni taka-alalle ja palvella suurempaa asiakaskuntaa, eli kaupunkiyhteisöä kuvituksellani. Perinteisen graffitin voi luokitella pääosin egoistiseksi taiteenlajiksi.

4. *Katsetta ja katsomista määrittelevät kulttuuriset normit ja näkemisen tavat.* Kulttuurisilla normeilla tarkoitetaan kulttuurin keskuudessa yleisesti hyväksytyjä käyttäytymissäantöjä tai malleja (Nykysuomen sivistyssanakirja 1992, 267). Suomalaiselle tuttuun tyyliin aloitin kuvan rakentamisen vasemmalta oikealle länsimaisen lukusuunnan mukaisesti. Myös vuosiluvut ovat kronologisessa järjestyksessä. Ensimmäiset vuosilukukuvat ovat värien kirjoiltaan niukemmat kuin nykyhetkeä lähemmät kuvat. Ajatuksena oli kuvata ajallisesti vanhemmat kuva-aiheet niin, että muistot olisivat hieman haalistaneet niitä.

Vuosilukupiisseissä on mahdollisimman luettavat kirjainmuodot, koska ne ovat teoksen teeman, aikajanan, ymmärtämisen keskeisessä asemassa. Yksinkertaista ja pelkistettyä sanomaa, kuitenkin graffitin hengen mukaisesti. Nimenomaan vuosiluvut olisivat kuvituksessa suora silta graffitin maailmaan. Kokonaisina lukuina kirjoitetut vuosiluvut voivat kaukaa näyttää hyvinkin samoilta vuosiluvuilta. Erotusta vuosilukujen välillä korostavat niiden taustoihin tehdyt kuvioiden vaihtelevuudet. Kuva-aiheet vuosilukujen ympärillä ovat kharaktereita, eli piisseihin joskus maalattavia sarjakuvamaisia hahmoja (Isomursu & Jääskeläinen 1998, 120). Kaikki

kuvitus aiheet eivät tähän luokitukseen kuulu, kuvitusten ollessa ennemminkin tyyliään realismia tavoittelevia kuin sarjakuvamaisia. Osa maalauksesta ei löydä paikkaa graffititerminologiassa.

Usein mielenkiintoisen kuvan tai teoksen edessä haluaa tietää kuva-aiheesta tai taiteilijasta lisää. Mielestäni on turhauttavaa, jos tämä informaatio ei tavoita katsojaa. Kuvituksen tueksi suunnittelin kuva-aiheesta kertovat tekstit, jossa mainitaan aihe ja vuosiluku. Nämä selkeänä tagina toteutetut tekstit on sijoitettu kuvan yhteyteen, kuitenkin mitään erikoisempaa kirjaisintyyliä noudattamatta, anonymisti. Jos aikaa olisi ollut enemmän, olisi teksteiksi voinut sopia vuosikymmenille ominaisten kirjaisintyylien mukaiset fontit. Toisaalta tämä olisi saattanut hankaloittaa tekstien luettavuutta. Koska teosta katsottiin kävelykadulta noin viiden metrin päästä, olisivat keskenään erilaiset tekstialueet saattaneet menettää selkeytensä ja hämätä katsojaa.

5.4 Värit

Fate-nimimerkillä esiintyvä graffitiartisti kertoo väreistä seuraavasti: *Minkä takia 80-luvulla tehtiin niin paljon pastellipiissejä, et johtuaks se siitä et pastellivärit oli muutenkin in. Ja tietenkkin värien valmistus menee trendien mukaan. Jos sä katot jotain 70-luvun Nykikuvia, piissit on ruskeavoittosia, joka on silloin ollu kaikessa se in-väri. Tottakai 80-luvulla on haluttu pastellivärisii huonekaluja. Kaikki Tiistain ja Cluban vaatteet noudatti sitä samaa maailmaa ja suurinosa piisseistä oli sitä skimbausvärimaailmaa* (Isomursu & Jääskeläinen 1998, 105).

Lähestyin värimaailman rakentamista työhöni saman ajatustavan mukaisesti. Valitsin kullekin vuosikymmenelle oman värikartan ajan mukaisten trendivärien mukaan kuvan neljä mukaisesti. Etsin internetistä hyviä sivustoja, joista löytäisin sopivat väriharmoniat inspiraatio väreikseni. Värien valinnoilla toivoin saavani työhöni rytmikkyyttä ja ajanmukaista tuntua. En kuitenkaan ottanut mistään tietyiltä sivustoilta värejä tunnollisesti, vaan hain eräänlaista moodboardia eli tunnelmataulua (Häggvist 2013) väreistä itselleni.

Kun olin saanut tilaamani maalit, jaottelin ne tekemäni listojen mukaan omiin vuosikymmeniin ja niiden väreihin. Tiesin maalauskokemuksesta, että värit tulisi erotella toisistaan omiin setteihin selkeyden säilyttämiseksi. Paikan päällä maalatessani päätin

mihin ja mitä alueita kullakin värillä värittäisin. Jätin avoimeksi värien tarkemman suunnittelun ja luotin kykyihini luoda jazzmaista improvisaatiota paikanpäällä maalausta tehdessäni. Tirro (1993, 99–100) korostaa kirjassaan *Jazz : a history* jazzin luonnetta mm. improvisaationa ja esittäjän tai esittäjä-säveltäjän esteettistä merkitystä. Jazzin luonne toteutui työssäni.

Johannes Itten toteaa julkaisussaan *Värit taiteessa* (1998, 7), että tärkeimpiä taiteilijalle ovat värivaikutukset eivätkä värien totuudet, joita fysiikka ja kemia tutkivat. Väri-vaikutukset tapahtuvat kuvallisen havainnoinnin kautta. Pysyin suunnitelmassani varsin hyvin, vaikka muutoksiakin väreihin alkuperäisestä tuli. Esimerkiksi lähellä ihonväriä olevaa beigeä käytin useassa vuosikymmenalueessa, kun tilanne sitä mielestäni vaati.

Kuva 4. Värikartta väreistä vuosikymmenten mukaan.

6 TOTEUTUS JA LOPPUTULOS

Kuvitustyö perustui vahvaan tekemiseen ja turhalle jaarittelulle tai tauoille ei jäänyt aikaa. Selostan toteutusosiossa maalaamistyötä ja siihen liittyviä ongelmia.

Aloitin maalauksen teon jakamalla alueen kuuteen kymmenen metrin alueeseen. Tällä jaolla pystyin hahmottamaan, mistä lähtisin aloittamaan vuosilukupiissien tekemisen. Hahmottelin ensin kaikki vuosiluvut, jotta seinän kokonaiskuva selkeytyisi. Pelkäsin etukäteen valkoisen pinnan kammooa. Kuvataiteilija Hans Wickström kertoo valkoisen pinnan kammosta seuraavasti: *Päästäkseni eroon valkoisen pinnan kammosta saatan aloittaa työn sivelemällä satunnaisesti eri värejä yli koko kankaan. Näin muodostuu erilaisia kuvioita, joista saattaa löytyä muotoja työn aloittamiseen. Hahmon tai hahmojen herättyä eloon luon ympärille rekvisiittaa, joka tukee keskusaihetta* (Sipoon taiteilijat 2011.) Wickströmin ajatusten mukaisesti oli vain aloitettava maalaamaan pinta, kuitenkin niin, että suuria virheitä ei syntyisi.

Jätin hieman valkoista vinyylikankaan pohjaväriä kehyksien ja kuvien väliin liiallisen työmäärän välttämiseksi. Jos kankaan valkoisen pohjavärin päälle spray maalaa, on se erittäin vaikea korjata entiselleen. Valkoinen vinyylikangas on herkkä materiaali siinä mielessä, että se heijastaa hieman valoa, ja jos siihen tekee samansävyisellä valkoisella värillä päälle, näkyy tämä väripintana valoa vasten. Virheille ei ollut siis joka käännteessä varaa, ei aikataulullisesti eikä työn laadun kannalta.

Kun olin saanut vuosiluvut ja niiden ympärillä olevat backgroundit eli tekstin –tai piissintaustat hahmoteltua sai apulaiseni jatkaa niiden sisäosien värittämistä eli fillausta (Isomursu & Jääskeläinen 1998, 120). Kuvituksen suunnittelijana minulle jäi näin enemmän aikaa itse suunnittelu töille värittämisen sijaan. Pystyin myös seuraamaan värien kehittymistä ja vuorovaikutuksia ja tekemään päätöksiä etäisyyden päästä, mistä teoksen kokonaiskuva erottuu selkeämmin.

Kuvitusta tehdessä jouduin lopettamaan työskentelyn kymmeniä kertoja keskusteluihin hakeutuvien ohikulkevien ihmisten vuoksi. Mielenkiinto tekemääni työtä kohtaan oli suuri. Heti ensimmäiset ohikulkijat tulivat juttelemaan ja kehumaan kuinka hyvänäköistä jälkeä on tulossa. Tämä on välillä hieman hämmentävää, aiemmissakin maalausprojekteissa, kun ihmiset muutaman viivan vedon jälkeen tulevat ylistämään ja kannustamaan tekemisessä. Kirjassa Esittävän taiteen psykologia (Wilson 1997, 49)

kerrotaan esiintymistilanteesta seuraavasti: *Yleisön myötätunnon, huvittuneisuuden tai arvostuksen osoitukset välittyvät parrasvalojen halki takaisin esiintyjälle vahvistaen ja kannustaen heitä eri tavoin. Ihanteellisessa tapauksessa syntyy itseään vahvistava kehä, jossa yleisö ilmaisee arvostusta, esiintyjät tulevat varmemmiksi ja heidän esityksensä paranee, yleisö nauttii esityksestä vielä enemmän ja niin edelleen.* Koin tämän ihmisten kiinnostuneisuuden hyvin kannustavaksi, eikä se yleensä häirinnyt tekemistä. Kuvitustyön performanssiluonteen takia osoittautui erittäin hyväksi, että olin palkannut apulaisen. Toisen juttellessa asiasta kiinnostuneille ihmisille pystyi toinen jatkamaan työskentelyä. Ihmisten aktiivisuus oli myös rasite ja tulevaisuudessa vastaavantalaisia projekteja mietittäessä tulee tällaiset seikat ottaa etukäteen mm. aikataulullisesti huomioon. Sääolosuhteet onneksi suosivat, mutta sateen sattuessa olisi ollut hankalaa, tai melkein mahdotonta maalata kattamattomassa tilassa, ulkosalla. Vinyylidikankaan ollessa märkä maali ei tartu siihen, vaan se valuu ja haluttua jälkeä on tällöin mahdotonta muodostaa. Työntilaajakin tiesi tämän asettaessaan työlleni tällaisen aikataulun. Riskejä on joskus otettava.

Kuvituksen teko oli osaksi improvisoitua, kuten jazzkin. Improvisoidussa tavassa tehdä kuvaa on omat puolensa. Entä, jos ei heti tiedäkään miten teosta tulisi jatkaa, kun deadline eli määräaika, johon mennessä työn on valmistuttava on lähestymässä (Korpela 2013). Kaupallisen tilaustyön ja improvisaation suhde on vähintäänkin ristiriitainen ja sitä ei parane soveltaa yleisesti. Tämän kaltaiseen ”taiteilijan vapaat kädet” tyyppiseen työhön se sopi.

Kuvassa 5 on osa valmiista kuvitustyöstä. Kuvitusseinä ei mahtunut kokonaisuena kuvaan, enkä halunnut käyttää laajentavaa, kuvaa väärentävää objektiivista kuvan ottamiseen, jotta mittasuhteet pysyisivät realistisina. Kuvan oikeassa reunassa nähtävä Jazz -teksti tai piissi on Jazztorin virallisen logon käsin maalattu versio. Tein omien taitojeni puitteissa mahdollisimman realistisen jäljitelmän virallisesta logosta, jotta kuvitettu aita mielletäisiin paremmin osana Jazztori 2013 -tapahtumaa. Tämä logopiissi toimi tapahtuman mainoksena.

Kolmen maalauspäivän aikana työtunteja kertyi henkilöä kohti noin neljäkymmentä. Työvire pysyi hyvänä loppuun asti. Kuvitus valmistui annetussa määräajassa.

Kuva 5. Osa valmiista maalaus kokonaisuudesta.

7 ARVIOINTI JA PÄÄTELMÄT

Asettamani tavoitteet kuvituksesta työntilaaajalle ja itselleni toteutuivat. Työntilaaaja oli kuvitukseen erittäin tyytyväinen. Paikan päällä ihmiset vaikuttivat suhtautuvan kuvitukseen positiivisesti. Maalaus toimi elämyksen tuottajana ohikulkijoille, ainakin heidän kanssaan käymieni keskustelujen perusteella. Työstä pidettiin yleisesti ja se noteerattiin tapahtuman internetsivuilla, paikallislehdessä ja radiossa. Tapahtuman kannalta on vaikea arvioida, miten se vaikutti Jazztorin kävijämääriin. Ainakin Jazztorin mainoksena maalaus toimi lopussa olevan logo -piessin kautta. Työntilaaajan sanoin kuvitus toi lisäarvoa tapahtumalle.

Olin itsekin kuvitukseen tyytyväinen monestakin syystä. Aktiivisuudella ja ideoinnilla olin luonut kuvitukselle tarpeen tapahtumajärjestäjän silmissä. Hyppäsin tuntemattomaan ottaessani vastuun näin suurikokoisen kuvitustyön tekemisestä. Otin riskin ja se kannatti. Ymmärsin myös, että aikataulullisesti tämänkaltaisia töitä ei pitäisi näin lyhyessä ajassa tehdä. Olen saanut tehdä spray-kuvituksia muillekin asiakkaille tapahtuman jälkeen. Ensi kesän tapahtuma-aitojen kannalta odotan, että kuvituksia tullaan niissä näkemään Jazztori 2013 -kuvituksen jälkeen. Toivon myös, että graffitin välineillä tehtäisiin rohkeasti muutakin, kun vaan piissejä.

LÄHTEET

A+E Networks, 2013. Banksy Biography Saatavissa:

<http://www.biography.com/people/banksy-20883111> [viitattu 4.11.2013].

Andybudd 2005. Saatavissa:

http://www.andybudd.com/archives/2004/05/graffiti_vs_stencil_art/ [viitattu 25.11.2013].

Anetcomin internetsivut, 2013. Saatavissa: <http://www.anetcom.fi/tulosteet-ja-kankaat/pvc-vinyylit> [viitattu 3.11.2013].

Arnaud, G, 1991. Masters of Jazz. Edinburgh: W & R Chambers.

Closed-circle, 2008. Saatavissa: <http://closed-circle.blogspot.fi/2008/08/hola-from-riipo-jordae-going-big-at.html> [viitattu 25.11.2013].

Delana 2009. Graffiti Designs & Styles: Tagging, Bombing. Saatavissa:

<http://www.weburbanist.com/2009/09/24/graffiti-designs-styles-tagging-bombing-painting/> [viitattu 30.10.2013].

Eugster, S. 2013. Spray Paint: Techniques and tutorials. Saatavissa:

<http://granjow.net/sprayTech.html> [viitattu 4.11.2013].

Fakta - Tietosanakirja, 2006. Tietosanakirja. Porvoo: WS Bookwell Oy

Foleywriters, 2012. Saatavissa: <http://foleywrites.com/blog/2012/04/28/the-elusive-part-is-all-in-the-context/> [viitattu 25.11.2013].

Graffiti Dictionary @149st, 2009. Saatavissa: <http://www.at149st.com/glossary.html> [viitattu 4.11.2013].

Grafhead, 2009. Saatavissa:

http://www.graffhead.com/uploaded_images/scriptHeaven1.jpg [viitattu 25.11.2013].

Haapalainen, R, 2007. Yhteyksiä – Asiaa yhteisötaiteesta. Tampere: Raumars ry.

Häggvist, I, 2013. Helsinki Design School. Saatavissa:

<http://www.helsinkidesignschool.fi/kurssit/minimallisto-portfolio-kurssi/> [viitattu 6.11.2013].

Inspis, 2013. Inspis projekti. Saatavissa: <http://www.inspis.info/inspis.php> [viitattu 6.11.2013].

Isomursu, A. & Jääskeläinen, T. 1998. Helsinki graffiti. Helsinki: Matti Pyykkö.

Itkonen, S. 2008. Selkoa nykyaiteesta. Hämeenlinna: Satu Itkonen ja Kotimaa-Yhtiöt Oy.

Itten, J. 1998. Värit taiteessa. Augsburg: Seiler & Jehle.

Jakkuri, M, 2008. Notkea katu: Yksin, yhdessä. Helsinki: Nykyaiteen museo Kiasma.

Korpela, J, 2013. Pienehkö sivistyssanakirja. Saatavissa:

<http://www.cs.tut.fi/~jkorpela/siv/sanatd.html> [viitattu 6.11.2013].

Korppi, T. 2013. Mainonnan Suunnittelutoimisto Futuuri. Saatavissa:

<http://www.futuuri.fi/fi/nw/7934/sataman+uudet+kuvat...html> [viitattu 29.10.2013].

Messutulosten internetsivut, 2013. Saatavissa: <http://www.messutuloste.fi/> [viitattu 2.11.2013].

Nykysuomen sivistyssanakirja, 1992. Juva: WSOY

Peippo, M, 2013. Lahti Big Band internetsivut Saatavissa:

<http://www.lahtibigband.com/kehykset.htm> [viitattu 1.11.2013].

Pihlaja, J, 2005. Lahti – käsikirja. Jyväskylä: Lahden kaupunki.

Puuproffan internetsivut, 2008. Saatavissa:

http://www.puuproffa.fi/proffin/index.php?option=com_content&task=view&id=81&

Itemid=107 [viitattu 3.11.2013].

Scamgallery, 2013. Taidesivusto. Saatavissa: <http://scamgallery.com/artists/egs/> [viitattu 7.11.2013].

Seppänen, J. 2010. Katseen voima. Jyväskylä: Vastapaino.

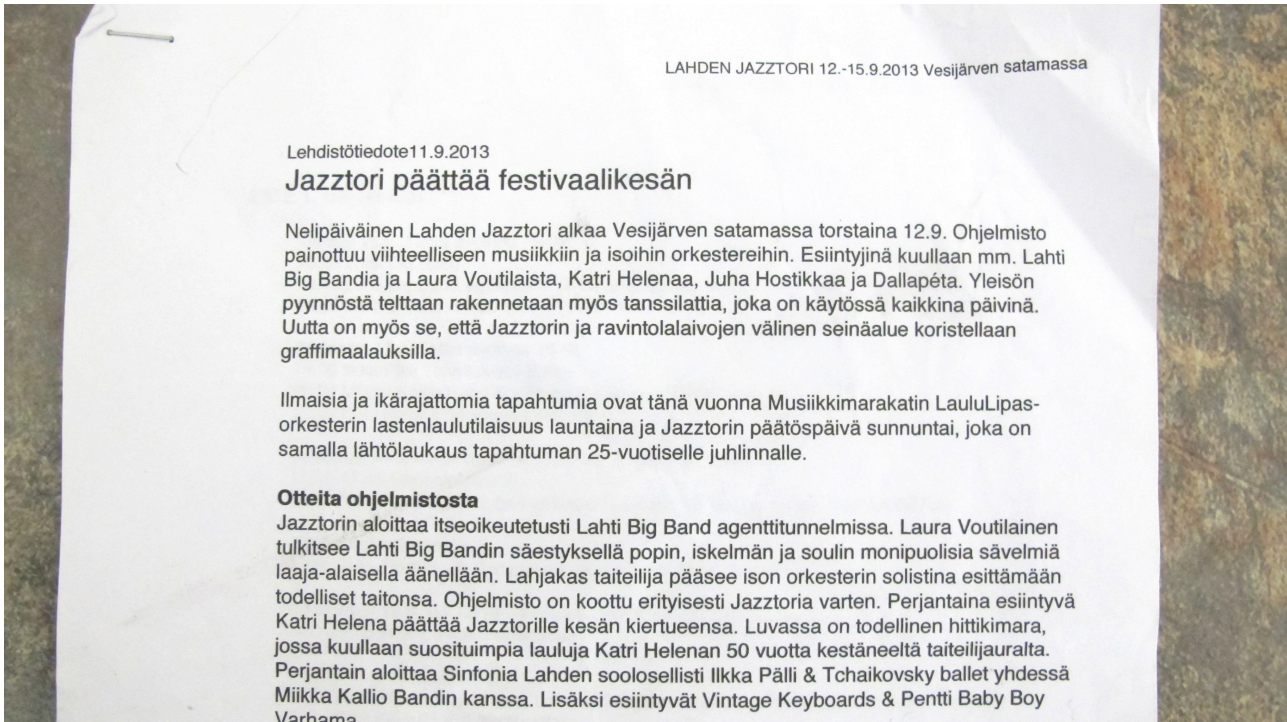
Sipoon taiteilijat, 2011. Saatavissa: http://www.sipoontaiteilijat.fi/sipoon_taidelainaamo/hans_wickstrom/hans_wickstrom.htm [viitattu 5.11.2013].

Streetartnyc, 2012. Saatavissa: <http://streetartnyc.org/blog/2012/09/05/speaking-with-5pointz-founder-and-ceo-jonathan-meres-cohen/> [viitattu 25.11.2013].

Tirro, F, 1993. Jazz: a history. Yhdysvallat: W. W. Norton & Company.

Wilson, G. 1997. Esittävän taiteen psykologia. Kuopio: Kustannus osakeyhtiö Puijo.

Jazztorin 2013 lehdistötiedote

Tagi

Throw-up

Stencil

(Andybudd 2005).

Stickers

(Foleywriters 2012).

Wildstyle

(Streetartnyc 2012).

Piece

Blockbuster

(Closed-circle 2008).

Heaven

(Graffhead 2009).